

Kendelse

afsagt den 19. november 2024

Sag nr. 2024-05314

[Klager 1],
[Klager 2] og
[Klager 3]

mod

TjekDet

[Klager 1] har på egne vegne og på vegne af [Klager 2] og [Klager 3] klaget til Pressenævnet over artiklen *"De mest brugte fedmeforskere har alle økonomiske forbindelser til [Selskabsbetegnelse 1]"*, bragt den 2. april 2024 på tjekdet.dk, idet de mener, at god presseskik er tilsidesat.

[Klager 1], [Klager 2] og [Klager 3] har blandt andet klaget over artiklens vinkling, og at artiklen indeholder ukorrekt information, der ikke er efterprøvet tilstrækkeligt.

1 Sagsfremstilling

Forud for offentliggørelsen

TjekDet har til Pressenævnet indsendt den korrespondance, mediet havde med [Klager 2] og [Klager 3] forud for offentliggørelsen.

TjekDet sendte den 16. marts 2024 kl. 11.10 følgende mail til [Klager 2]:

"Kære [Klager 2]

Jeg skriver til dig igen, fordi en kollega og jeg nu er i gang med en artikel om danske forskeres økonomiske forbindelser til [Selskabsbetegnelse 1]. Det seneste års tid har der været flere historier om specifikke forskere med forbindelse til [Selskabsbetegnelse 2], som har udtalt sig som uafhængig ekspert. Med et ønske om at se lidt mere overordnet på emnet har vi undersøgt, hvem der er de ti mest citerede forskere inden for fedme og/eller diabetes siden marts 2022, og hvor mange af dem der har økonomisk forbindelse til [Selskabsbetegnelse 1].

Du er blandt de ti mest citerede, når det har handlet om fedme og/eller diabetes. Vores efterfølgende research viser samtidig, at du i den periode har fået økonomisk støtte fra [Selskabsbetegnelse 1]. Det drejer sig om:

- Fire bevillinger fra [Fonden] i perioden 2017-2022 til en værdi af sammenlagt 19,5 mio. kr.

- Leder af [Forskningsgruppen] på [Klager 1] ved [Universitet 1].

Vi har talt med forskere, som helt overordnet er kritisk over for, at forskere, der har økonomisk forbindelse til [Selskabsbetegnelse 1], udtaler sig som ekspert indenfor det område. De siger bl.a.:

[Person 1], [Netværksorganisationen]:

”Det er klart, at når man har et så kæmpe stort og dominerende firma, som [Selskabsbetegnelse 1] er blevet, betyder det, at de, som er eksperter inden for et felt, med stor sandsynlighed være folk, der samarbejder med industrien og dermed har nogle interessekonflikter.”

”Jeg synes, der ligger et ansvar hos de pågældende eksperter i forhold til at gøre journalister opmærksomme på interessekonflikter, når de bliver kontaktet, og ikke bare udtaler sig, som om de ikke eksisterede.”

”Jeg synes ikke, der er forskel på, om man har modtaget støtte fra [Fonden] eller firmaet [Selskabsbetegnelse 1]. I begge tilfælde må det betragtes som interessekonflikter, som skal deklareres.”

”Problemer er velkendt og veldokumenteret, når det drejer sig om, hvorvidt industrisamarbejder farver folks holdninger og gør, at folk måske forholder sig mindre kritisk til markedsføring og studier fra industrien. Der bliver skabt et gensidigt afhængighedsforhold, hvor man bevidst eller ubevidst tager hensyn i forhold til at sikre sig, at man også i fremtiden kan få bevillinger til sin forskning.”

[Person 2], [Universitet 2]:

”For den enkelte forsker er det jo ikke nødvendigvis et problem at have de her penge (fra [Selskabsbetegnelse 1]). Men det bliver et kollektivt problem, når man så ikke kan finde nogle forskere, eller meget få forskere, der ikke har bånd til [Selskabsbetegnelse 2]. For selvfølgelig bliver man påvirket i et eller andet omfang af, hvis der er nogen, der giver én penge.”

Den kritik – om end den ikke er møntet på dig specifikt – skal du selvfølgelig have lov til at svare på. Derudover vil jeg også gerne høre dig, hvad dit syn er på interessekonflikter hos forskere, der udtaler sig i medierne.

Jeg vil høre, om du har mulighed for at medvirke i et interview om det over telefon.

Jeg vil blandt andet spørge dig om:

1. Er du enig i vores opgørelse over den støtte, du har modtaget?
2. Er der direkte eller indirekte økonomisk støtte, vi mangler i vores opgørelse?
3. Ser du noget problem i at udtale sig som ekspert i pressen om fedme og/eller diabetes, når du har økonomiske forbindelser til [Selskabsbetegnelse 1]?
4. Oplyser du til journalister, at du er økonomisk støttet af [Selskabsbetegnelse 1], når du bliver interviewet?
5. Hvad siger du til de konkrete kritikpunkter?
 - a. At der er en interessekonflikt.

- b. At eksperter har et ansvar for at gøre journalister opmærksomme på interessekonflikter.
- c. At der i forhold til en interessekonflikt ikke er forskel på, om man har modtaget støtte fra [Selskab 1] eller [Fonden].
- d. At der bliver skabt et gensidigt afhængighedsforhold, hvor man bevidst eller ubevidst tager hensyn i forhold til at sikre sig, at man også i fremtiden kan få bevillinger til sin forskning.
- e. At man som forsker "selvfølgelig bliver påvirket i et eller andet omfang, hvis der er nogen, der giver én penge."

Af hensyn til vores videre arbejde med artiklen og deadline, vil jeg meget gerne høre fra dig senest tirsdag (19/3) eftermiddag, om du er interesseret i at medvirke.

Hvilket jeg selvfølgelig håber, så vi kan få alle nuancer med.

Bedste hilsner

[Person 3]

Journalist"

Den 20. marts 2024 kl. 13.17 besvarede [Klager 2] mailen med følgende svar:

"Kære [Person 3],

Tak for din mail og interesse i dansk uafhængig forskning. Jeg har desværre ikke mulighed for at medvirke i denne omgang, men kan forstå du også har haft fat i mange af mine gode kollegaer og er sikker på at vi deler mange perspektiver.

Samtidig ved jeg at fakultet altid er parat til at hjælpe med at udrede forskelle på f.eks. [Selskab 1] og [Fonden].

Held og lykke med artiklen, ser frem til at læse den.

Dbh

[Klager 2]"

TjekDet sendte den 17. marts 2024 kl. 14.49 en mail til [Klager 3] med tilsvarende indhold som mediets mail til [Klager 2].

Den 19. marts 2024 kl. 11.36 besvarede [Person 4], kommunikationschef ved [Universitet 1], mailen med følgende svar:

"Kære [Person 3]

Tak for din mail.

[Fakultetet] vil meget gerne svare på din mail til både [Klager 3] og andre af vores forskere.

Du skriver, at du har frist i eftermiddag – hvornår er det?

Jeg formoder, at du også har været i kontakt med [Fonden] for at få deres beskrivelse af relationen mellem fonden og de virksomheder, som fonden ejer via sit holdingselskab, herunder hvordan fonden ser på deres bevillinger ift. spørgsmålet om interessekonflikter.

Tak

- [Person 4]

[...]"

Påklaget artikel

TjekDet bragte den 2. april 2024 artiklen "*De mest brugte fedmeforskere har alle økonomiske forbindelser til [Selskabsbetegnelse 1]*" på tjekdet.dk under bjælken "INDSIGT".

Af artiklens underrubrik fremgår følgende i punktform:

"Alle de ti mest citerede forskere inden for overvægt og diabetes de seneste to år har økonomiske forbindelser til [Selskabsbetegnelse 1]
 Det viser en optælling og gennemgang, som TjekDet har lavet
 Ifølge forskning farver industrisamarbejde holdningen til medicin i en positiv retning, og eksperter kalder det skræmmende og problematisk, at det er svært at finde forskere, der ikke har relation til [Selskabsbetegnelse 2]
 Flere af forskerne anerkender over for TjekDet, at der i visse tilfælde kan være en interessekonflikt"

Af artiklen fremgår blandt andet:

"Er det rigtigt, at motion og diæt ikke fører til vægttab, men at man i stedet skal fokusere på forebyggelse og medicinsk behandling - for eksempel med [Selskabsbetegnelse 1]s verdensomspændende succes [Lægemidlet]?
 Det udsagn kommer fra flere fedmeforskere og er på det seneste blevet en del af den offentlige debat om, hvordan samfundet skal bekæmpe overvægt.
 På TjekDet satte vi os for at undersøge påstanden ved at kontakte uvildige forskere i overvægt. Men i vores research viste det sig hurtigt, at mange af de forskere, vi stødte ind i - som har præget den offentlige debat - har økonomiske forbindelser til [Selskabsbetegnelse 1] - producenten, som tjener penge på at sælge vægttabsmedicin.
 Det fik os til at stille spørgsmålet: Hvor mange af de ti mest citerede fedmeforskere de seneste to år har fået økonomisk støtte af enten [Selskab 1] eller [Fonden]?
 Svaret er: Det har de alle.
 "Jeg vil ikke sige, at det kommer bag på mig, men jeg synes, det er meget værdifuldt at se dokumenteret. Og så er det jo lidt skræmmende, at det er så svært at finde uvildige eksperter i Danmark. Det siger noget om [Selskabsbetegnelse 2]s totale dominans," lyder det fra [Person 1] [Der er indsat et link til [Person 1]s forskerside på [UNIVERSITET 3]], professor på [Netværksorganisationen] [Der er indsat et link til [Netværksorganisationen]s hjemmeside] ved [Universitet 3], da han bliver forelagt TjekDets opgørelse.
 På [Netværksorganisationen] har de fokus på forskningsmetoder og specialiserer sig særligt i forskning inden for medicin.
 "Der skal faktisk kun en lille grad af samarbejde til, før forskerne bliver påvirket i en positiv retning over for samarbejdspartnere. Der bliver skabt et gensidigt afhængighedsforhold, hvor man bevidst eller ubevidst tager hensyn i forhold til at

sikre sig, at man også i fremtiden kan få bevillinger til sin forskning,” siger [Person 1].

[Person 5] [Der er indsat et link til [Person 5]s forskerside på [Universitet 4]] forsker i presseetik som studielektor på [Universitet 4]. Hun har også set TjekDets optælling. For hende viser den, at det i praksis kan være svært at finde en forsker, der ikke har en økonomisk relation til [Selskabsbetegnelse 1]. Det kommer dog ikke helt bag på hende, fordi meget medicinsk forskning er betalt af private.

“Men set fra min rolle som medieforsker, hvor jeg er optaget af det presseetiske, så viser det os jo, at journalisterne skal være ret obs på, hvad det er for nogle ekspertkilder, de bruger,” siger [Person 5].

Kollektivt problem

Da vi først havde dannet os et overblik over de mest fremtrædende forskere inden for fedme og diabetes, lavede vi en søgning på deres navn i Infomedias mediearkiv i perioden 1. marts 2022 til 1. marts 2024. Vi har afgrænset perioden til de seneste to år, fordi det var i 2022, at [Lægemidlet] blev præsenteret, og der for alvor blev skabt debat om medicinsk behandling af overvægt.

Det gav os en bruttoliste på 40 forskere, hvor flere af dem slet ikke eller kun i begrænset omfang har optrådt i medierne. Vi talte alle de artikler og indslag med i mediearkivet, hvor forskerne optræder som ekspert inden for fedme- og diabetesområdet - navnenyt, klummer og portrætter indgik ikke i optællingen.

Da de ti mest citerede forskere var fundet, lavede vi en systematisk undersøgelse af hver enkelt forskers relation til [Selskabsbetegnelse 1] ud fra den viden, der ligger offentlig tilgængelig. Her fandt vi, at de alle har en økonomisk forbindelse til [Selskabsbetegnelse 1].”

Der er i artiklen indsat et skema med overskriften ”Top 10 mest citerede fedmeforskere”. Tabellen er opdelt i ”Navn og arbejdsplads”, ”Har fået støtte”, ”Har fået støtte efter 1/3/2022” og ”Har fået støtte før 1/3 2022”. Hvis en forsker har fået støtte, er det markeret med et grønt flueben, såfremt en forsker ikke har fået støtte, er det markeret med et rødt kryds. Skemaet er opgjort fra 1. marts 2022 til 1. marts 2024.

Af skemaet fremgår, at [Person 6], [Center 1], [Universitet 5], har fået støtte efter 1/3/2022.

Af skemaet fremgår, at følgende forskere har fået støtte før 1. marts 2022:

[Person 7], [Center 2], [Hospital 1]
[Person 8], [Forskningsenheden], [Universitet 1]
[Person 9], [Institut 1], [Universitet 1]
[Klager 3], [Klager 1], [Universitet 1]

Af skemaet fremgår, at følgende forskere har fået støtte både før og efter 1. marts 2022:

[Person 10], [Center 3], [Hospital 2]
[Person 11], [Center 4]

[Person 12], Medicinsk Endokrinologi, [Universitet 1]
 [Person 13], [Klager 1], [Universitet 1]
 [Klager 2], [Klager 1], [Universitet 1]

Af artiklen fremgår blandt andet videre:

”Der er forskel på, hvordan forskerne har økonomisk tilknytning til [Selskabsbetegnelse 2]. Mens alle ti forskere enten direkte eller indirekte har fået økonomiske bevillinger fra [Fonden], så har fem af dem modtaget honorarer direkte fra [Selskab 1].

Det drejer sig om [Person 6], [Person 10], [Person 11], [Person 12] og [Person 9], som så også udgør fem af de syv mest citerede fedmeforskere de seneste to år. Ifølge [Person 2] [Der er indsat et link til [Person 2]s forskerside på [Universitet 2]], lektor og magtforsker på [Universitet 2], er det ikke nødvendigvis problematisk, at den enkelte forsker modtager penge fra [Selskabsbetegnelse 1].

”Men det bliver et kollektivt problem, når man ikke kan finde nogle forskere, eller meget få forskere, der ikke har bånd til [Selskabsbetegnelse 2]. For selvfølgelig bliver man påvirket i et eller andet omfang, hvis der er nogen, der giver én penge,” siger han.

[Person 6] [Der er indsat et link til [Person 6]s forskerside på [Universitet 5]], centerleder på [Center 1] ved [Hospital 3], er den mest citerede af de ti forskere de seneste to år og har forsket i fedme i mange år. Han er samtidig blandt det stigende antal fedmeforskere, der har anbefalet medicinsk behandling [Der er indsat et link til artiklen ”[Selskabsbetegnelse 2]-folk vil tilbyde fedmekur på abonnement” bragt af TV 2 den 17. juni 2022] af fedme, og at tilskud til [Lægemedlet] [Der er indsat et link til artiklen ”Frygter manglende tilskud til fedmemiddel kan skabe A- og B-hold” bragt af Kristeligt Dagblad den 12. december 2022] vil give god mening. Noget, som [Selskabsbetegnelse 1] har søgt om to gange.

[...]

[Person 1] er medforfatter på et studie fra 2020 [Der er indsat et link til studiet ”[Titel 1]” på bmj.dk i 2020] udgivet i British Medical Journal, der ser nærmere på netop forskeres økonomiske bånd til medicinalindustrien

”Der er god evidens for, at industrisamarbejde farver folks holdninger til medicin i positiv retning, og at interessekonflikter hænger sammen med positive konklusioner og holdninger til medicin i mange sammenhænge,” siger han.

[Person 2] sætter spørgsmålstegn ved, om det er realistisk at tro, at forskerne kan agere ligeså uafhængigt, når de selv modtager honorarer.

”Det er der måske nogle enkelte, der kan, men det overordnede billede vil samlet set være, at det er med til at trække folk i en bestemt retning,” siger han.

[...]

Alle har fået penge fra fonden

Alle forskere på listen har en eller flere gange fået bevilget støtte til deres forskning af [Fonden]. Og tre af dem er ansat på forskningscentret [Klager 1], der blev oprettet på [Universitet 1] tilbage i 2010 på baggrund af en donation [Der er indsat et link til [Klager 1]s side på [hjemmeside 1]] på 885 millioner kroner fra [Fonden].

I 2018 modtog centret yderligere 700 millioner kroner fra [Fonden], og i 2023 fik de en indsprøjtning på op til én milliard kroner til perioden 2024-2028.

En af de ansatte på centret, som samtidig er blandt de mest citerede fedmeforskere, er lektor [Klager 2] [Der er indsat et link til [Klager 2]s forskerside på [Universitet 1]]. Han er leder af sin egen forskningsgruppe [Der er indsat et link til forskergruppen "*Forskningsgruppen*"] og har ifølge [Fonden]s egne opgørelser selv modtaget fondsmidler fem gange i perioden 2017-2022 for en samlet værdi af cirka 19,5 millioner kroner.

Til Videnskab.dk [Der er indsat et link til artiklen "*Banebrydende slankemidler og håb for livreddende VR: Her er de største hjernenyheder fra 2022*" bragt af Videnskab.dk den 29. december 2022] kaldte han i december 2022 [Lægemedlet] for "exceptionelt banebrydende, fordi der ikke har været effektive lægemidler til væggtab før nu." Og i juni 2023 udtalte han til Weekendavisen [Der er indsat et link til artiklen "*Kloden på skrump*" bragt af Weekendavisen den 22. juni 2023], at opfindelsen af [Lægemedlet] er et tegn på, at "vi endelig tager svært overvægt seriøst som en kompleks biologisk sygdom."

[...]

Støtter tilskud til [Lægemedlet]

Flere af forskerne på listen mener, at slankekure ikke virker, og at motion kan gøre rigtig meget godt for vores helbred, men ikke vægten. Blandt andre [Person 6]. Den 6. marts i år kommenterede han på nyheden om, at hver tredje dansker i 2040 ifølge en fremskrivning vil være overvægtige.

"I mange år har vi haft fokus på enten kost eller motion. Det ved vi ikke virker," udtalte han til Ritzau.

[Klager 2] havde samme budskab den 2. marts i P1 Morgen, hvor han sagde, at vi ikke skal tro, at det ændrer vores vægt at blive mere aktiv eller gøre kosten sundere. Som en del fedmeforskere peger han samtidig på en ulighed i adgangen til behandlingen af overvægt, så længe der ikke er offentligt tilskud til [Lægemedlet] - noget som [Selskabsbetegnelse 2] har søgt om.

"Der er lige nu en socioøkonomisk skævvridning i de mennesker, der har adgang til den her medicin," lød det fra [Klager 2] i P1 Morgen den 2. marts 2024.

[Person 6] havde samme budskab tilbage i december 2022 i Politiken [Der er indsat et link til artiklen "*Professor om [Selskabsbetegnelse 2]s storsælgende slankemedicin: »Dem med penge vil få gevinster for helbredet, dem uden vil ikke«*" bragt af Politiken den 12. december 2022]. Og nogenlunde samtidig udtalte [Person 12], professor på [Institut 1] ved [Universitet 1], til Sundhedspolitisk Tidsskrift [Der er indsat et link til artiklen "*Medicinsk overvægtsbehandling overhaler dystre helbredsprognoser*" bragt af Sundhedspolitisk Tidsskrift den 16. december 2022], at et manglende tilskud til [Lægemedlet] vil medføre "en skæv fordeling i forhold til, hvem der har mulighed for en effektiv behandling af deres overvægt".

Også kritiske stemmer iblandt

Der har dog også været kritiske røster blandt nogle af de mest citerede forskere. Ikke af [Selskabsbetegnelse 1] eller [Lægemedlet] som sådan, men i stedet udbredelsen af præparatet, og hvor meget det skal bruges.

Det gælder blandt andre [Klager 3] [Der er indsat et link til [Klager 3]s forskerside på [Universitet 1]], som er professor emeritus på [Universitet 1], tilknyttet [Klager 1] og strategisk rådgiver ved [Center 5], der er etableret som en uafhængig privat forening af Indenrigs- og Sundhedsministeriet og [Fonden].

Han taler på den ene side for at inkludere medicin i behandlingen af fedme, men er samtidig bekymret for, at vi kommer til "at overmedicinere og give medicin uden sikkerhed for, at det på lang sigt gavner den enkelte patient," som han sagde til Zetland i januar 2023 [Der er indsat et link til artiklen "*Vi har fået en mirakelkur mod fedme. Vent med at mene noget om den, til du har læst det her*" bragt af Zetland den 5. januar 2023].

[...]

[Person 8] [Der er indsat et link til [Person 8]s forskerside på [Universitet 1]], praktiserende læge og lektor ved Forskningsenheden for Almen Medicin på [Universitet 1], deler bekymringen. Han fik 1,6 millioner kroner af [Fonden] til sin postdoc i 2018 og er aktuelt tilknyttet et forskningsprojekt med fokus på vedvarende vægttab, der er støttet af [Fonden] med 180 millioner kroner. [Der et link til projektet "[Titel 2]" på [hjemmeside 2]]

Det afholder ikke [Person 8] fra at være kritisk over for udbredelsen af [Lægemedlet].

"Vi er i gang med en vild overmedikalisering og et kæmpe eksperiment," udtalte han i juni 2023 til Weekendavisen [Der er indsat et link til artiklen "*Kloden på skrump*" bragt af Politiken den 22. juni 2023].

[Person 7] [Der er indsat et link til [Person 7]s forskerside på [Universitet 1]], klinisk professor på [Universitet 1] og leder af [Center 2], er også blandt de mest citerede forskere. Hun er samtidig den, der umiddelbart har den løseste tilknytning til [Selskabsbetegnelse 1].

Som alle de andre har hun modtaget en bevilling fra [Fonden], men det var tilbage i 2007. For nylig - i 2022 - var der dog en indirekte forbindelse til fonden, da hun var medforfatter på et forskningsprojekt [Der er indsat et link til projektet "[Titel 3]" bragt på cell.com den 19. oktober 2021], fonden havde bevilget støtte til.

[Person 7] udtaler sig generelt kun sjældent om [Selskabsbetegnelse 1] og [Lægemedlet] specifikt. Men i historier, der handler om overvægt og diabetes, bliver hun ofte brugt af danske medier, og hun er derfor med på listen.

Kan godt optræde i medierne - skal bare deklareres

I langt hovedparten af artiklerne i vores optælling er forskernes relation til [Selskabsbetegnelse 1] ikke angivet. Og det er et problem, lyder kritikken fra netværket [Netværket], der arbejder for industriafhængig forskning.

De mener, at læger og forskere med finansielle relationer til [Selskabsbetegnelse 1], ideelt set ikke bør optræde som uafhængige eksperter i historier, der direkte eller indirekte handler om [Selskabsbetegnelse 1].

Hvis de alligevel vælger at udtale sig, bør de, ifølge [Person 14], som er formand for Læger uden Sponsor, informere om at de modtager penge fra [Selskabsbetegnelse 1] og derfor ikke udtaler sig neutralt, men "har [Selskabsbetegnelse 1]-kasketten på".

“At deklarerer interessekonflikter mindsker næppe interessekonfliktens indflydelse på udtalelsen. Jeg synes, at man bør bruge de almindelige habilitetsregler, som anvendes i andre dele af offentlig forvaltning,” siger han.

[Person 14] mener dog godt, at forskere, der ikke har fået betaling af [Selskab 1], men i stedet støtte af [Fonden] eller arbejder på et institut, der er finansieret af fonden, kan medvirke i medierne. Så længe det bliver klart deklareret.

Ifølge [Person 1] kan det faktisk være svært at komme uden om forskere med tilknytning til [Selskabsbetegnelse 2], fordi der er så få store eksperter i Danmark, som ikke har industrisamarbejde.

“Derfor er det utrolig vigtigt som medie at forholde sig kritisk til, om der er en interessekonflikt - om de kunne have økonomiske interesser i at have de holdninger, de giver udtryk for,” siger [Person 1].

[Person 5] pointerer, at det er vigtigt for medierne at deklarerer forskernes forbindelser. Og så mener hun, at journalister bør være særligt obs på, hvordan forskerne bruges som kilder, når det handler om specifikke produkter - eksempelvis medicin.

“Så artiklen ikke får et skær af positiv omtale eller nærmest reklame for et bestemt produkt.”

Fedmeforskere anerkender delvist kritik

Vi har fremlagt kritikken for de ti forskere, der indgår i vores optælling over mest citerede på fedme- og diabetesområdet. I den forbindelse har vi bedt dem forholde sig til nogle af de generelle temaer, som går igen i vores samtaler med diverse eksperter. Fem ud af de ti forskere har bidraget med deres perspektiver.

De fem forskere anerkender alle i varierende grad, at der kan være interessekonflikter i spil her. Og de mener alle, at det er et vigtigt emne at sætte fokus på.

Den mest citerede fedmeforsker de seneste to år, [Person 6], er dog mere forbeholden. Det seneste halvandet års private honorar på 83.000 kroner og forskningsstøtte for 6,5 millioner kroner skaber ifølge ham selv ikke en interessekonflikt.

“Jeg ser ikke noget problem i at udtale mig som ekspert, for jeg deklarerer altid over for journalisten, at jeg modtager undervisningshonorarer fra forskellige medicinalfirmaer, og at jeg modtager forskningsbevillinger fra blandt andre [Fonden],” siger han og tilføjer:

“Så må modtageren af mit budskab selv vurdere, om der er en interessekonflikt, og om vedkommende vil bruge min udtalelse til noget.”

[Klager 3] mener heller ikke, at han har en interessekonflikt. Men for ham handler det om, at han ikke har modtaget privat støtte fra [Selskabsbetegnelse 1], kun forskningsmidler fra fonden. Og det ser han som en afgørende forskel.

Når det kommer til honorarer fra [Selskabsbetegnelse 1], er han enig med kritikerne i, at det kan farve forskerne og skabe et gensidigt afhængighedsforhold. For ham at se er det dog et “generelt og groft udsagn” fra [Person 2], at man som forsker selvfølgelig bliver påvirket, hvis nogen giver én penge.

“Der er ingen selvfølgelig her.”

[Person 7] ser ligesom [Klager 3] et potentielt problem.

“Jeg er enig i, at støtte fra et hvilket som helst firma kan påvirke den måde, hvorpå man omtaler firmaets produkter. Det gælder ikke mindst for [Selskabsbetegnelse 1] og [Fonden],” siger hun og uddyber:

“Som forsker vil man typisk opleve at være i taknemmelighedsgæld, hvis man har modtaget midler fra et firma eller en fond.”

[Person 7] ser dog en yderligere udfordring i, at det kan være svært at finde ledende forskere inden for metabolisme, som ikke har fået støtte eller ønsker at få støtte fra [Fonden].

“Derfor synes jeg, at det er en god idé at deklarere interessekonflikten, ikke mindst hvis man er ansat på et af [Fonden]s forskningscentre og får løn og forskningsmidler derfra”, lyder det fra [Person 7].

“Handler om loyalitetsforhold”

[Person 8], som fik sin postdoc finansieret af [Fonden], deler [Person 7]s perspektiv og bekræfter, at der er en vis grad af afhængighedsforhold mellem forsker og det selskab, vedkommende modtager støtte fra.

“Det er grundlæggende korrekt. Selvom der formelt er et armslængdeprincip, er der en tendens til ikke at ville bide den hånd, der fodrer én”, siger [Person 8], og tilføjer: “Jeg tror, jeg har en vis grad af selvcensur.”

Når det kommer til at udtale sig i medierne, mener [Person 8] dog ligesom flere af sine kolleger, at interessekonflikten først opstår, når det er privat honorar fra [Selskabsbetegnelse 1].

“Det handler om loyalitetsforhold. Problematikken opstår, når du får penge ned i lommen udover din almindelige løn fra universitetet eller hospitalet,” siger han.

[Person 9], som udover [Enheden] på [Sygehuset] også er tilknyttet [Universitet 1] som klinisk forskningslektor, mener, at det generelt er fint at kigge på potentielle interessekonflikter med medicinalindustrien.

Han er dog ikke enig i præmissen om, at det skulle gøre sig gældende i hans tilfælde, og han ønsker derfor ikke at stille op til interview. Men han skriver i en mail, at han er talsmand for en behandlingsindsats, hvor medicin kun anvendes i mindre omfang, og kun når alle andre behandlingsmuligheder er udtømte.

“[Selskabsbetegnelse 1] har kun været på banen i de sidste par år og har meget lille betydning for mine karrierевærdier og udførelsen af mit arbejde,” skriver [Person 9]. Han mener, at tildelingerne fra [Selskabsbetegnelse 1] ikke er specielt omfattende i hans tilfælde, og han mener, at hans udsagn ofte står i modsætning til [Selskabsbetegnelse 2]s interesser.

“[Selskabsbetegnelse 1] ønsker medicin til mange, jeg ønsker kun til de få, der virkelig behøver det,” skriver [Person 9].

[Person 11] og [Klager 2] har ikke ønsket at medvirke i denne artikel.

[Person 10], der blev ansat som medicinsk chef i [Selskabsbetegnelse 1] den 1. december 2023, vil ikke selv udtale sig, men henviser i stedet til [Selskabsbetegnelse 1]s kommunikationsafdeling. De har sendt os en generel kommentar om, hvordan deres samarbejde med sundhedspersonale er reguleret, og det svarer derfor ikke på den kritik, vi har forelagt [Person 10].

[Person 13] og [Person 12] er ikke vendt tilbage på vores henvendelser.”

Efter offentliggørelsen

TjekDet opdaterede den 18. april 2024 kl. 14.05 artiklen, således at oplysningen om, at [Person 13] var ansat på [Klager 1], blev rettet til, at [Person 13] er ansat på [Institut 2].

TjekDet indsatte samme dag en faktaboks nederst i artiklen med overskriften ”*Artiklen er opdateret | 18-04-2024 | KL. 14:05*”. Af faktaboksen fremgår følgende:

”Det fremgik tidligere af skemaet i artiklen, at [Person 13] er ansat på [Klager 1], men hun har ikke været tilknyttet centret siden 2019. I dag er hun professor på [Institut 2] på [Universitet 1]. Af skemaet fremgik det også tidligere, at hun ikke har modtaget støtte fra [Fonden] efter 1/3 2022. Det er rettet, da vi er blevet opmærksomme på en bevilling i 2023 fra fonden til [Person 13] på 2.993.000 kroner.”

[Klager 1], [Klager 2] og [Klager 3]s klage er modtaget i Pressenævnet den 12. april 2024.

2 Parternes synspunkter

2.1 [Klager 1], [Klager 2] og [Klager 3]s synspunkter

Korrekt information, vinkling og forelæggelse

[Klager 1], [Klager 2] og [Klager 3] (herefter klagerne) har anført, at artiklen bygger på en usand præmis om, at [Fonden] og [Selskab 1] er samme juridiske enhed, hvilket kommer til udtryk i artiklen ved brugen af uspecifikke termer og udsagn som ”[Selskabsbetegnelse 2]” og ”[Selskabsbetegnelse 1]”. Klagerne har i den forbindelse henvist til følgende afsnit i artiklen:

”På TjekDet satte vi os for at undersøge påstanden ved at kontakte uvildige forskere i overvægt. Men i vores research viste det sig hurtigt, at mange af de forskere, vi stødte ind i – som har præget den offentlige debat – har økonomiske forbindelser til [Selskabsbetegnelse 1] – producenten, som tjener penge på at sælge væggtabsmedicin.

Det fik os til at stille spørgsmålet: Hvor mange af de ti mest citerede fedmeforskere de seneste to år har fået økonomisk støtte af enten [Selskab 1] eller [Fonden]? Svaret er: Det har de alle.”

og

”Da de ti mest citerede forskere var fundet, lavede vi en systematisk undersøgelse af hver enkelt forskers relation til [Selskabsbetegnelse 1] ud fra den viden, der ligger offentlig tilgængelig. Her fandt vi, at de alle har en økonomisk forbindelse til [Selskabsbetegnelse 1].”

Hertil har klagerne anført, at TjekDet i første afsnit henviser til ”[Selskabsbetegnelse 1]”, men at mediet formentlig mener [Selskab 1], da det er dette selskab, der producerer lægemidlet

[Lægemidlet], og at TjekDet i andet afsnit udvider deres undersøgelse til også at omfatte [Fonden], selv om fonden ikke producerer det pågældende lægemiddel.

Klagerne har hertil anført, at de således ikke er enige i TjekDets bemærkning om, at det fremgår af artiklen, at [Fonden] og [Selskab 1] er to separate juridiske enheder, og at det ligeledes tydeligt fremgår, hvilke forskere der har modtaget støtte fra henholdsvis [Fonden] og [Selskab 1], når dette har været nødvendigt. Klagerne har i den forbindelse anført, at skemaet med oversigt over de ti mest citerede fedmeforskere og den tilhørende tekst er et eksempel på, at det ikke er tilfældet. Det er desuden uklart og upræcist, om de i artiklen anvendte eksperter udtaler sig om forskere med en relation til [Fonden] eller [Selskab 1], ligesom det er uklart, hvad de pågældende eksperter er blevet spurgt om. Klagerne har i den forbindelse henvist til følgende afsnit i artiklen:

”Jeg vil ikke sige, at det kommer bag på mig, men jeg synes, det er meget værdifuldt at se dokumenteret. Og så er det jo lidt skræmmende, at det er så svært at finde uvildige eksperter i Danmark. Det siger noget om [Selskabsbetegnelse 2]s totale dominans, lyder det fra [Person 1], professor på [Netværksorganisationen] ved [Universitet 3], da han bliver forelagt TjekDets opgørelse.”

og

”Ifølge [Person 2], lektor og magtforsker på [Universitet 2], er det ikke nødvendigvis problematisk, at den enkelte forsker modtager penge fra [Selskabsbetegnelse 1].”
 ”Men det bliver et kollektivt problem, når man ikke kan finde nogle forskere, eller meget få forskere, der ikke har bånd til [Selskabsbetegnelse 2]. Selvfølgelig bliver man påvirket i et eller andet omfang, hvis der er nogen, der giver én penge, siger han.”

For så vidt angår TjekDets henvisning til artiklen ”*Kan man modtage penge fra [Fonden] og være uafhængig ekspert?*” bragt af TjekDet den 4. april 2024 har klagerne afvist, at artiklen kan inddrages i vurderingen af, om TjekDet har opfyldt sine forpligtelser efter retningslinjer for god presseskik.

Klagerne har endvidere anført, at den usande præmis foranlediger læserne til fejlagtigt at tro, at forskere, der modtager støtte fra [Fonden], har en direkte økonomisk forbindelse til [Selskab 1], og at dette udgør en interessekonflikt, der har indflydelse på forskernes forskningsresultater og offentlige udtalelser, hvilket TjekDet ikke har fremlagt beviser for. Som følge heraf bliver forskerne fremstillet som om, de ikke er uvildige på de områder, hvor de er globale eksperter, hvilket kan få alvorlige konsekvenser for deres akademiske og videnskabelige omdømme.

I forlængelse heraf har klagerne afvist, at forskere ved [Klager 1] i deres meninger eller forskningsresultater er påvirket af [Selskab 1]s direkte økonomiske interesser eller af [Fonden]s filantropiske mission.

Klagerne har imidlertid anført, at det er korrekt, at [Fonden] og [Selskab 1] er økonomisk forbundet, og har i den forbindelse henvist til, at [Fonden] støtter ”almennyttige formål ved hjælp af midler, der stammer fra fondens ejerskab af og investeringer i selskaber og andre finansielle aktiver”, og at fonden skal ”udgøre et stabilt fundament for den erhvervsmæssige og forskningsmæssige virksomhed, som drives af [Selskab 1]”. [Fonden]s kerneformål er at støtte fysiologisk, endokrinologisk og metabolisk forskning samt anden lægevidenskabelig forskning. [Klager 1] får deres basisfinansiering fra fonden, men er dog fuldt integreret i [Universitet 1], hvis medarbejdere har fuldstændig forskningsfrihed. Centrets forskning bliver desuden næsten udelukkende offentliggjort i ”open access” tidsskriftsartikler, der er tilgængelige for alle, og er ejet af [Universitet 1], som derfor også bestemmer, hvorvidt der skal laves yderligere forretning på forskningen. [Selskab 1]s konkurrenter kan således på lige fod med [Selskab 1] drage fordel af forskningen.

Hertil har klagerne anført, at TjekDet har undladt at nævne ovenstående kontekstuelle oplysninger i artiklen, selv om mediet af pressekontoret på [Fakultetet] på [Universitet 1] er blevet bekendt med disse forud for artiklens offentliggørelse.

For så vidt angår TjekDets bemærkning om, at artiklen alene rejser et spørgsmål om de omtalte forskeres uafhængighed, har klagerne anført, at dette ikke er korrekt. Det fremstår som fakta i artiklens overskrift og indledende afsnit, at de omtalte forskere, herunder [Klager 2] og [Klager 3], har en direkte økonomisk forbindelse til [Selskab 1] og derfor ikke er uafhængige. TjekDet antyder herved, at forskernes forskningsresultater ikke er til at stole på, hvilket er en alvorlig anklage, som alene er understøttet af en enkelt videnskabelig artikel og udtalelser fra flere kilder. Dette er både skadeligt, krænkende og kan virke agtelsesforringende for forskerne, og det burde derfor være efterprøvet i væsentlig grad, hvilket TjekDet ikke har gjort.

Klagerne har hertil anført, at det hverken er acceptabelt eller rimeligt, at et selvudnævnt faktatjekmedie uden beviser antyder, at [Klager 1]s forskere ikke er uafhængige af [Selskab 1], at de har givet usande udsagn til medierne, og at de har offentliggjort unøjagtig forskning til økonomisk fordel for [Selskab 1]. Klagerne har i den forbindelse bemærket, at det kunne være, at for eksempel [Klager 2]s positive udtalelser om effekten af [Selskab 1]s produkter skyldtes, at produkterne rent faktisk er effektive, hvilket også understøttes af den videnskabelige litteratur.

Herudover har klagerne anført, at TjekDet alene gav de omtalte forskere mulighed for at reagere på artiklen, selv om [Universitet 1], der sikrer forskningsuafhængigheden, er den reelle modtager af [Fonden]s bevillinger. Det ville derfor være naturligt at inddrage [Universitet 1]s udtalelser, hvilket TjekDet trods flere tilbud herom har valgt ikke at gøre. Det er derfor klagernes opfattelse, at TjekDet ikke har været interesseret i en grundig efterprøvelse af forskernes uafhængighed. Hertil har klagerne anført, at [Klager 2] alene fik 36 timer til at komme med en kommentar til artiklen.

Afslutningsvist har klagerne anført, at det fejlagtigt fremgår af artiklen, at professor [Person 13] er ansat ved [Klager 1], selv om hun ikke har været tilknyttet centret siden 2019.

2.2 TjekDets synspunkter

Indledende bemærkninger

TjekDet har indledningsvist bemærket, at artiklen er skrevet på baggrund af den offentlige debat om overvægt, som har været stigende siden [Selskabsbetegnelse 1]s introduktion til lægemidlet [Lægemidlet]. Flere fremtrædende forskere har i debatten udtalt, at motion ikke leder til vægttab, og at slankekure ikke har den effekt, man tidligere har troet. [Klager 2] har blandt andet i P1 Morgen bragt den 2. marts 2024 udtalt, at ”faktum er, at slankekure, uanset hvilke vi abonnerer på, ikke virker”. Han peger i stedet på forebyggelse og medicinsk behandling som løsningen på det stigende problem med overvægt.

I forlængelse heraf har TjekDet oplyst, at mediet er et faktatjekmedie, som har til opgave at undersøge påstande af væsentlig offentlig interesse, og at det følger af mediets etiske regelsæt, at et faktatjek altid skal bygge på mindst to uvildige eksperter, der ikke har en relation til den undersøgte påstand. TjekDet har hertil bemærket, at det i forbindelse med artiklen var næsten umuligt for mediet at finde to uvildige eksperter, da samtlige forskere, som mediet kontaktede eller havde til hensigt at kontakte, havde modtaget et økonomisk honorar fra enten [Selskab 1] eller [Fonden]. Dette forhold har efter TjekDets opfattelse i sig selv væsentlig offentlig interesse, særligt i lyset af den betydning som bekæmpelse af overvægt har i samfundet og de betydelige offentlige udgifter til medicintilskud.

Korrekt information, vinkling og forelæggelse

TjekDet har afvist, at artiklen bygger på en usand præmis om, at [Fonden] og [Selskab 1] er samme juridiske enhed ved at bruge uspecifikke termer som ”[Selskabsbetegnelse 1]” og ”[Selskabsbetegnelse 2]”.

I den forbindelse har TjekDet anført, at det fremgår af artiklen, at [Fonden] og [Selskab 1] er to separate juridiske enheder, og at det ligeledes tydeligt fremgår, hvilke forskere der har modtaget støtte fra henholdsvis [Fonden] og [Selskab 1], når dette har været nødvendigt. Artiklen giver således hverken direkte eller indirekte et indtryk af, at forskere, der modtager støtte fra [Fonden], har en direkte økonomisk forbindelse til [Selskab 1], herunder [Klager 2] og [Klager 3].

Termen ”[Selskabsbetegnelse 1]” anvendes i artiklens indledning som henvisning til hele [Koncernen], der består af [Selskab 1], [Fonden], [Selskab 2] og [Selskab 3], og eftersom omtalen er generel og ikke rettet mod et specifikt selskab i koncernen, falder det inden for den redaktionelle frihed at anvende den i offentligheden alment kendte og brede term. Det er derfor også faktuel korrekt, når det fremgår af artiklens indledning, at de omtalte forskere har en økonomisk forbindelse til ”[Selskabsbetegnelse 1]”, uanset om forskerne modtager støtte fra [Fonden] eller [Selskab 1].

TjekDet har videre anført, at skemaet over de ti mest citerede fedmeforskere, der har modtaget støtte fra koncernen [Selskabsbetegnelse 1], er efterfulgt af følgende afsnit og en angivelse af de fem forskere, der har modtaget støtte direkte fra [Selskab 1]:

”Der er forskel på, hvordan forskerne har økonomisk tilknytning til [Selskabsbetegnelse 2]. Mens alle ti forskere enten direkte eller indirekte har fået økonomiske bevillinger fra [Fonden], så har fem af dem modtaget honorarer direkte fra [Selskab 1].”

TjekDet har endvidere anført, at [Person 14], formand for Læger uden Sponsor, og [Klager 3] desuden i deres udtalelser i artiklen har gjort opmærksom på forskellen mellem [Fonden] og [Selskab 1] og det at modtage støtte fra de to, og har i den forbindelse henvist til følgende afsnit i artiklen:

”[Person 14] mener dog godt, at forskere, der ikke har fået betaling af [Selskab 1], men i stedet støtte af [Fonden] eller arbejder på et institut, der er finansieret af fonden, kan medvirke i medierne. Så længe det bliver klart deklareret.”

og

”[Klager 3] mener heller ikke, at han har en interessekonflikt. Men for ham handler det om, at han ikke har modtaget privat støtte fra [Selskabsbetegnelse 1], kun forskningsmidler fra fonden. Og det ser han som en afgørende forskel. Når det kommer til honorarer fra [Selskabsbetegnelse 1], er han enig med kritikerne i, at det kan farve forskerne og skabe et gensidigt afhængighedsforhold.”

For så vidt angår klagerens bemærkning om, at der ikke foreligger en interessekonflikt, når forskere alene har modtaget støtte fra [Fonden], har TjekDet anført, at dette er artiklens eksperter imidlertid uenige i, hvorfor der i artiklen rejses et spørgsmål herom. [Person 1], professor på [Netværksorganisationen] ved [UNIVERSITET 3], har i artiklen ”*Kan man modtage penge fra [Fonden] og være uafhængig ekspert?*” bragt af TjekDet den 4. april 2024 forklaret dette med, at [Fonden]s økonomi er afhængig af [Selskab 1]s indtægter:

”Når man ser på, hvad [Fonden] finansierer af forskning, så er det jo i høj grad emner, som firmaet [Selskabsbetegnelse 1] har en potentiel økonomisk interesse i. Så nej, jeg synes ikke, der er forskel på, om man har modtaget støtte fra [Fonden] eller firmaet [Selskabsbetegnelse 1]. I begge tilfælde må det betragtes som interessekonflikter, som skal deklarerer.”

Hertil har TjekDet anført, at flere af de omtalte forskere, herunder [Person 7] og [Person 8], har erkendt, at der kan foreligge en interessekonflikt, selv om man ”kun” har modtaget støtte fra [Fonden], og har i den forbindelse henvist til følgende afsnit i den påklagede artikel:

”Jeg er enig i, at støtte fra et hvilket som helst firma kan påvirke den måde, hvorpå man omtaler firmaets produkter. Det gælder ikke mindst for [Selskabsbetegnelse 1] og [Fonden]”, siger hun og uddyber:

”Som forsker vil man typisk opleve at være i taknemmelighedsgæld, hvis man har modtaget midler fra et firma eller en fond.”

[Person 7] ser dog en yderligere udfordring i, at det kan være svært at finde ledende forskere inden for metabolisme, som ikke har fået støtte eller ønsker at få støtte fra [Fonden].

Derfor synes jeg, at det er en god idé at deklarere interessekonflikten, ikke mindst hvis man er ansat på et af [Fonden]s forskningscentre og får løn og forskningsmidler derfra”, lyder det fra [Person 7].

[Person 8], som fik sin postdoc finansieret af [Fonden], deler [Person 7]s perspektiv og bekræfter, at der en vis grad af afhængighedsforhold mellem forsker og det selskab, vedkommende modtager støtte fra.

”Det er grundlæggende korrekt. Selvom der formelt er et armslængdeprincip, er der en tendens til ikke at ville bide den hånd, der fodrer én”, siger [Person 8], og tilføjer:

”Jeg tror, jeg har en vis grad af selvcensur.”

I forhold til klagernes bemærkning om, at artiklen *”Kan man modtage penge fra [Fonden] og være uafhængig ekspert?”* bragt af TjekDet den 4. april 2024 ikke kan tages i betragtning i forhold til, om mediet har handlet i overensstemmelse med god presseskik, har TjekDet bemærket, at mediet alene har henvist til denne som et svar på klagernes bemærkning om, at der ikke foreligger en interessekonflikt.

TjekDet har i forhold til klagernes bemærkning om, at mediet uden konkrete beviser i artiklen antyder og fremlægger som faktum, at de omtalte forskere hverken kan anses for uvildige eller uafhængige, anført, at artiklen alene stiller spørgsmålstejn ved forskernes uafhængighed, og at spørgsmålet herom er relevant og har offentlig interesse, hvilket understøttes af artiklens eksperter [Person 5], medieforsker ved [Universitet 4], [Person 2], magtforsker ved [Universitet 2], og [Person 1], som i artiklen har udtalt følgende:

”Der skal faktisk kun en lille grad af samarbejde til, før forskere bliver påvirket i en positiv retning over for samarbejdspartnere. Der bliver skabt et gensidigt afhængighedsforhold, hvor man bevidst eller ubevidst tager hensyn i forhold til at sikre sig, at man også i fremtiden kan få bevillinger til forskning.”

Karsten Juhl har desuden i studiet *”Association between conflicts of interest and favourable recommendations in clinical guidelines, advisory committee reports, opinion pieces, and narrative reviews”* bragt den 9. december 2020 af British Medical Journal fundet frem til følgende:

”Der er god evidens for, at industrisamarbejde farver folks holdninger til medicin i positiv retning, og at interessekonflikter hænger sammen med positive konklusioner og holdninger til medicin i mange sammenhænge.”

Hertil har TjekDet anført, at mediet fandt, at det var en mulighed, at klagerne var uenige i eksperternes udtalelser om forskernes uafhængighed, hvorfor de omtalte forskere blev forelagt disse, og deres svar gengivet i artiklen, herunder [Klager 3] svar:

”Når det kommer til honorarer fra [Selskabsbetegnelse 1], er han enig med kritikerne i, at det kan farve forskerne og skabe et gensidigt afhængighedsforhold. For ham at se er det dog ”et generelt og groft udsagn” fra [Person 2], at man som forsker selvfølgelig bliver påvirket, hvis nogen giver én penge.
 ”Der er ingen selvfølge her.”

TjekDet har desuden loyalt fremhævet i artiklen, at [Klager 3] ikke kun er positiv over for den stigende brug af [Lægemidlet]:

”Han taler på den ene side for at inkludere medicin i behandlingen af fedme, men er samtidig bekymret for, at vi kommer til ”at overmedicinere og give medicin uden sikkerhed for, at det på lang sigt gavner den enkelte patient”, som han sagde til Zetland i januar 2023.”

For så vidt angår klagerens henvisning til artiklens overskrift og indledning som argument herfor har TjekDet bemærket, at mediet har svært ved at se, hvordan overskriften og indledningen kan underbygge klagerens bemærkning. Artiklens overskrift ”*De mest brugte fedmeforskere har alle økonomiske forbindelser til [Selskabsbetegnelse 1]*” er faktisk korrekt, idet de omtalte forskere har økonomiske forbindelser til [Selskabsbetegnelse 1], hvilket dokumenteres i artiklen, og artiklens indledning ”er det rigtigt, at motion og diæt ikke fører til vægttab, men at man i stedet skal fokusere på forebyggelse og medicinsk behandling – for eksempel med [Selskabsbetegnelse 1]s verdensomspændende succes [Lægemidlet]?” er formuleret som et spørgsmål. Konteksten fremgår således tydeligt af artiklen; at dette spørgsmål og undersøgelsen heraf var igangsættende for mediets research.

I forlængelse heraf har TjekDet afvist klagerens bemærkning om, at mediet ikke i væsentlig grad har efterprøvet spørgsmålet om forskernes uafhængighed. TjekDet har gennem et stort og grundigt researcharbejde opgjort forskernes støtte fra [Selskabsbetegnelse 1], og opgørelsen er blevet forelagt for tre af hinanden uafhængige eksperter, der har beskæftiget sig med interessekonflikter fra forskellige vinkler. TjekDet har desuden offentliggjort metoden for mediets opgørelse i artiklen. Endvidere har TjekDet både i researchfasen og i artiklen inddraget forskning på området, herunder studiet ”*Association between conflicts of interest and favourable recommendations in clinical guidelines, advisory committee reports, opinion pieces, and narrative reviews*” bragt den 9. december 2020 af British Medical Journal, som fandt evidens for, at industrisamarbejde farver forskeres holdninger til medicin i en positiv retning, og at en interessekonflikt skal ses i dette lys.

TjekDet har hertil anført, at mediets undersøgelse, artiklens indhold og eksperternes væsentligste udtalelser ved mails af 15., 16. og 17. marts 2024 er blevet forelagt de omtalte forskere, således at de fik mulighed for at komme med indvendinger og bemærkninger hertil, herunder mediets opgørelse over deres økonomiske støtte fra [Selskabsbetegnelse 1]. Deres

rettelser er desuden gengivet i det omfang, de har ønsket at medvirke. TjekDet har videre anført, at mediet i deres mails udbad sig svar på, om de pågældende forskere ønskede at medvirke i artiklen senest den 19. marts 2024 af hensyn til artiklens forløb. Der var således ikke tale om frist for forskerne om at svare på mediets forelæggelse, men alene forskernes tilkendegivelse af, om de ønskede at medvirke, og et eventuelt interviewtidspunkt kunne aftales efterfølgende.

Det er herefter TjekDets opfattelse, at denne fremgangsmåde ikke er forceret, og at forskerne på et oplyst grundlag har haft tid til at overveje, om de ønskede at medvirke i artiklen.

I forlængelse heraf har TjekDet afvist klagernes bemærkning om, at [Klager 2] kun fik 36 timer til at svare på mediets forelæggelse, og har med henvisning til [Klager 2]s mail af 20. marts 2024 bemærket, at han i øvrigt udviste stor taknemmelighed for TjekDets fokus på dansk uafhængig forskning og meddelte, at han ikke havde mulighed for at medvirke i artiklen, men at han ønskede mediet held og lykke med artiklen og så frem til at læse den.

I forhold til klagernes bemærkning om at inddrage [Universitet 1]s udtalelser har TjekDet anført, at mediet i researchfasen var i dialog med pressekontoret på [Fakultetet] på [Universitet 1], som ønskede at svare på TjekDets forelæggelse på vegne af forskerne, og har i den forbindelse henvist til mailen fra [Person 4], kommunikationschef ved [Universitet 1]. TjekDet afviste imidlertid deres tilbud om at svare på vegne af forskerne, da artiklen omhandlede de omtalte forskere og ikke [Universitet 1]s forskning, hvorfor det alene var forskerne, der havde krav på selvstændig forelæggelse og at komme til orde.

TjekDet har hertil bemærket, at mailen desuden ikke indeholdt nogen substantielle oplysninger, og at mediet alene har modtaget den pågældende mail og været i telefonisk kontakt med pressekontoret én gang, hvorfor TjekDet ikke kan genkende klagernes bemærkning om, at [Universitet 1] gentagne gange har tilbudt at give en kommentar.

TjekDet har desuden med henvisning til mediets redigeringsret anført, at det er op til TjekDet at afgøre, hvilke udtalelser der skal indgå i artiklen.

For så vidt angår den ukorrekte oplysning om, at [Person 13] er tilknyttet [Klager 1], har TjekDet anført, at mediet først ved modtagelsen af klagernes klage ved Pressenævnets mail af 18. april 2024 blev bekendt hermed. TjekDet har i den forbindelse oplyst, at oplysningen samme dag blev rettet, og at der i artiklen blev tilføjet en tekst med oplysning om, at [Person 13] ikke er tilknyttet [Klager 1], men har modtaget yderligere støtte fra [Fonden] i 2023.

I forlængelse heraf har TjekDet bemærket, at [Person 13] er blevet forelagt artiklens omtale, og at hun i den forbindelse havde mulighed for at komme med rettelser til mediets opgørelse og omtale af den støtte, som hun har modtaget. [Person 13] har imidlertid ikke besvaret mediets henvendelser.

3 Pressenævnets begrundelse og afgørelse:

I sagens behandling har følgende nævnsmedlemmer deltaget:

Jens Kruse Mikkelsen, Hans Peter Blicher, Maria Becher Trier og Peter Munk Povlsen.

God presseskik

Korrekt information og vinkling

[Klager 1], [Klager 2] og [Klager 3] har klaget over artiklens vinkling, og at artiklen indeholder ukorrekt information.

Det følger af retningslinjer for god presseskik, at det er mediernes opgave at bringe korrekt og hurtig information. Så langt det er muligt, skal det kontrolleres, om de oplysninger, der gives eller gengives, er korrekte., jf. punkt A.1.

Pressenævnet bemærker, at redaktøren i overensstemmelse med det almindelige princip om redaktørens ret til at redigere mediet som udgangspunkt er berettiget til at beslutte, hvad man vil bringe i mediet. Det vil sige, at det ligger inden for grænserne af redaktørens redigeringsret at undlade at omtale forhold, der for en af parterne eller andre forekommer centrale, ligesom det er op til redaktøren at vælge og fravælge materiale og kilder, så længe det samlede indtryk giver et retvisende billede.

Artiklen har overskriften "*De mest brugte fedmeforskere har alle økonomiske forbindelser til [Selskabsbetegnelse 1]*" og følgende underrubrik i punktform:

"Alle de ti mest citerede forskere inden for overvægt og diabetes de seneste to år har økonomiske forbindelser til [Selskabsbetegnelse 1]

Det viser en optælling og gennemgang, som TjekDet har lavet

Ifølge forskning farver industrisamarbejde holdningen til medicin i en positiv retning, og eksperter kalder det skræmmende og problematisk, at det er svært at finde forskere, der ikke har relation til [Selskabsbetegnelse 2]

Flere af forskerne anerkender over for TjekDet, at der i visse tilfælde kan være en interessekonflikt"

Af artiklen fremgår blandt andet følgende:

"Er det rigtigt, at motion og diæt ikke fører til vægttab, men at man i stedet skal fokusere på forebyggelse og medicinsk behandling - for eksempel med [Selskabsbetegnelse 1]s verdensomspændende succes [Lægemidlet]?

Det udsagn kommer fra flere fedmeforskere og er på det seneste blevet en del af den offentlige debat om, hvordan samfundet skal bekæmpe overvægt.

På TjekDet satte vi os for at undersøge påstanden ved at kontakte uvildige forskere i overvægt. Men i vores research viste det sig hurtigt, at mange af de forskere, vi stødte ind i - som har præget den offentlige debat - har økonomiske forbindelser til [Selskabsbetegnelse 1] - producenten, som tjener penge på at sælge vægttabsmedicin.

Det fik os til at stille spørgsmålet: Hvor mange af de ti mest citerede fedmeforskere de seneste to år har fået økonomisk støtte af enten [Selskab 1] eller [Fonden]?

Svaret er: Det har de alle.

“Jeg vil ikke sige, at det kommer bag på mig, men jeg synes, det er meget værdifuldt at se dokumenteret. Og så er det jo lidt skræmmende, at det er så svært at finde uvildige eksperter i Danmark. Det siger noget om [Selskabsbetegnelse 2]s totale dominans,” lyder det fra [Person 1], professor på [Netværksorganisationen] ved [Universitet 3], da han bliver forelagt TjekDets opgørelse.

På [Netværksorganisationen] har de fokus på forskningsmetoder og specialiserer sig særligt i forskning inden for medicin.

“Der skal faktisk kun en lille grad af samarbejde til, før forskerne bliver påvirket i en positiv retning over for samarbejdspartnere. Der bliver skabt et gensidigt afhængighedsforhold, hvor man bevidst eller ubevidst tager hensyn i forhold til at sikre sig, at man også i fremtiden kan få bevillinger til sin forskning,” siger [Person 1].

[Person 5] forsker i presseetik som studielektor på [Universitet 4]. Hun har også set TjekDets optælling. For hende viser den, at det i praksis kan være svært at finde en forsker, der ikke har en økonomisk relation til [Selskabsbetegnelse 1]. Det kommer dog ikke helt bag på hende, fordi meget medicinsk forskning er betalt af private.

“Men set fra min rolle som medieforsker, hvor jeg er optaget af det presseetiske, så viser det os jo, at journalisterne skal være ret obs på, hvad det er for nogle ekspertkilder, de bruger,” siger [Person 5].

Kollektivt problem

Da vi først havde dannet os et overblik over de mest fremtrædende forskere inden for fedme og diabetes, lavede vi en søgning på deres navn i Infomedias mediearkiv i perioden 1. marts 2022 til 1. marts 2024. Vi har afgrænset perioden til de seneste to år, fordi det var i 2022, at [Lægemidlet] blev præsenteret, og der for alvor blev skabt debat om medicinsk behandling af overvægt.

Det gav os en bruttoliste på 40 forskere, hvor flere af dem slet ikke eller kun i begrænset omfang har optrådt i medierne. Vi talte alle de artikler og indslag med i mediearkivet, hvor forskerne optræder som ekspert inden for fedme- og diabetesområdet - navnenyt, klummer og portrætter indgik ikke i optællingen.

Da de ti mest citerede forskere var fundet, lavede vi en systematisk undersøgelse af hver enkelt forskers relation til [Selskabsbetegnelse 1] ud fra den viden, der ligger offentlig tilgængelig. Her fandt vi, at de alle har en økonomisk forbindelse til [Selskabsbetegnelse 1].”

Der er i artiklen indsat et skema med overskriften ”Top 10 mest citerede fedmeforskere”. Tabellen er opdelt i ”Navn og arbejdsplads”, ”Har fået støtte”, ”Har fået støtte efter 1/3/2022” og ”Har fået støtte før 1/3 2022”. Hvis en forsker har fået støtte, er det markeret med et grønt flueben, såfremt en forsker ikke har fået støtte, er det markeret med et rødt kryds. Skemaet er opgjort fra 1. marts 2022 til 1. marts 2024.

Af skemaet fremgår blandt andet, at [Person 13], [Klager 1], [Universitet 1], har fået støtte både før og efter 1. marts 2022.

Af artiklen fremgår blandt andet videre:

”Der er forskel på, hvordan forskerne har økonomisk tilknytning til [Selskabsbetegnelse 2]. Mens alle ti forskere enten direkte eller indirekte har fået økonomiske bevillinger fra [Fonden], så har fem af dem modtaget honorarer direkte fra [Selskab 1].

Det drejer sig om [Person 6], [Person 10], [Person 11], [Person 12] og [Person 9], som så også udgør fem af de syv mest citerede fedmeforskere de seneste to år.

Ifølge [Person 2], lektor og magtforsker på [Universitet 2], er det ikke nødvendigvis problematisk, at den enkelte forsker modtager penge fra [Selskabsbetegnelse 1].

”Men det bliver et kollektivt problem, når man ikke kan finde nogle forskere, eller meget få forskere, der ikke har bånd til [Selskabsbetegnelse 2]. For selvfølgelig bliver man påvirket i et eller andet omfang, hvis der er nogen, der giver én penge,” siger han.

[Person 6], centerleder på [Center 1] ved [Hospital 3], er den mest citerede af de ti forskere de seneste to år og har forsket i fedme i mange år. Han er samtidig blandt det stigende antal fedmeforskere, der har anbefalet medicinsk behandling af fedme, og at tilskud til [Lægemedlet] vil give god mening. Noget, som [Selskabsbetegnelse 1] har søgt om to gange.

[...]

[Person 1] er medforfatter på et studie fra 2020 udgivet i British Medical Journal, der ser nærmere på netop forskeres økonomiske bånd til medicinalindustrien

”Der er god evidens for, at industrisamarbejde farver folks holdninger til medicin i positiv retning, og at interessekonflikter hænger sammen med positive konklusioner og holdninger til medicin i mange sammenhænge,” siger han.

[Person 2] sætter spørgsmålstegn ved, om det er realistisk at tro, at forskerne kan agere ligeså uafhængigt, når de selv modtager honorarer.

”Det er der måske nogle enkelte, der kan, men det ordnede billede vil samlet set være, at det er med til at trække folk i en bestemt retning,” siger han.

[...]

Alle har fået penge fra fonden

Alle forskere på listen har en eller flere gange fået bevilget støtte til deres forskning af [Fonden]. Og tre af dem er ansat på forskningscentret [Klager 1], der blev oprettet på [Universitet 1] tilbage i 2010 på baggrund af en donation på 885 millioner kroner fra [Fonden].

I 2018 modtog centret yderligere 700 millioner kroner fra [Fonden], og i 2023 fik de en indsprøjtning på op til én milliard kroner til perioden 2024-2028.

En af de ansatte på centret, som samtidig er blandt de mest citerede fedmeforskere, er lektor [Klager 2]. Han er leder af sin egen forskningsgruppe og har ifølge [Fonden]s egne opgørelser selv modtaget fondsmidler fem gange i perioden 2017-2022 for en samlet værdi af cirka 19,5 millioner kroner.

Til Videnskab.dk kaldte han i december 2022 [Lægemedlet] for “exceptionelt banebrydende, fordi der ikke har været effektive lægemidler til vægttab før nu.” Og i

juni 2023 udtalte han til Weekendavisen, at opfindelsen af [Lægemedlet] er et tegn på, at “vi endelig tager svært overvægt seriøst som en kompleks biologisk sygdom.” [...]

Også [Person 9], forskningsansvarlig overlæge på [Enheden] på [Sygehuset] er blandt de ti mest citerede fedmeforskere.

“Det er det mest banebrydende medicin inden for vægttab, vi har set hidtil,” udtalte han til Zetland, da han blev interviewet til en artikel fra januar 2023 om [Lægemedlet].

Som det bliver angivet i artiklen har [Person 9] både fået honorarer fra [Selskabsbetegnelse 1] for at holde foredrag og forskningsstøtte for fire millioner kroner fra [Fonden]. Det skriver de på baggrund af en kortlægning, som Frihedsbrevet har lavet.

Støtter tilskud til [Lægemedlet]

Flere af forskerne på listen mener, at slankekure ikke virker, og at motion kan gøre rigtig meget godt for vores helbred, men ikke vægten. Blandt andre [Person 6]. Den 6. marts i år kommenterede han på nyheden om, at hver tredje dansker i 2040 ifølge en fremskrivning vil være overvægtige.

“I mange år har vi haft fokus på enten kost eller motion. Det ved vi ikke virker,” udtalte han til Ritzau.

[Klager 2] havde samme budskab den 2. marts i P1 Morgen, hvor han sagde, at vi ikke skal tro, at det ændrer vores vægt at blive mere aktiv eller gøre kosten sundere. Som en del fedmeforskere peger han samtidig på en ulighed i adgangen til behandlingen af overvægt, så længe der ikke er offentligt tilskud til [Lægemedlet] - noget som [Selskabsbetegnelse 2] har søgt om.

“Der er lige nu en socioøkonomisk skævvridning i de mennesker, der har adgang til den her medicin,” lød det fra [Klager 2] i P1 Morgen den 2. marts 2024.

[Person 6] havde samme budskab tilbage i december 2022 i Politiken. Og nogenlunde samtidig udtalte [Person 12], professor på [Institut 1] ved [Universitet 1], til Sundhedspolitisk Tidsskrift, at et manglende tilskud til [Lægemedlet] vil medføre “en skæv fordeling i forhold til, hvem der har mulighed for en effektiv behandling af deres overvægt”.

Også kritiske stemmer iblandt

Der har dog også været kritiske røster blandt nogle af de mest citerede forskere. Ikke af [Selskabsbetegnelse 1] eller [Lægemedlet] som sådan, men i stedet udbredelsen af præparatet, og hvor meget det skal bruges.

Det gælder blandt andre [Klager 3], som er professor emeritus på [Universitet 1], tilknyttet [Klager 1] og strategisk rådgiver ved [Center 5], der er etableret som en uafhængig privat forening af Indenrigs- og Sundhedsministeriet og [Fonden]. Han taler på den ene side for at inkludere medicin i behandlingen af fedme, men er samtidig bekymret for, at vi kommer til “at overmedicinere og give medicin uden sikkerhed for, at det på lang sigt gavner den enkelte patient,” som han sagde til Zetland i januar 2023.

[...]

[Person 8], praktiserende læge og lektor ved Forskningsenheden for Almen Medicin på [Universitet 1], deler bekymringen. Han fik 1,6 millioner kroner af [Fonden] til

sin postdoc i 2018 og er aktuelt tilknyttet et forskningsprojekt med fokus på vedvarende vægttab, der er støttet af [Fonden] med 180 millioner kroner. [Der et link til projektet "[Titel 2]" på [hjemmeside 2].

Det afholder ikke [Person 8] fra at være kritisk over for udbredelsen af [Lægemidlet].

"Vi er i gang med en vild overmedikalisering og et kæmpe eksperiment," udtalte han i juni 2023 til Weekendavisen.

[Person 7], klinisk professor på [Universitet 1] og leder af [Center 2], er også blandt de mest citerede forskere. Hun er samtidig den, der umiddelbart har den løseste tilknytning til [Selskabsbetegnelse 1].

Som alle de andre har hun modtaget en bevilling fra [Fonden], men det var tilbage i 2007. For nylig - i 2022 - var der dog en indirekte forbindelse til fonden, da hun var medforfatter på et forskningsprojekt, fonden havde bevilget støtte til.

[Person 7] udtaler sig generelt kun sjældent om [Selskabsbetegnelse 1] og [Lægemidlet] specifikt. Men i historier, der handler om overvægt og diabetes, bliver hun ofte brugt af danske medier, og hun er derfor med på listen.

Kan godt optræde i medierne - skal bare deklareres

I langt hovedparten af artiklerne i vores optælling er forskernes relation til [Selskabsbetegnelse 1] ikke angivet. Og det er et problem, lyder kritikken fra netværket [Netværket], der arbejder for industriafhængig forskning.

De mener, at læger og forskere med finansielle relationer til [Selskabsbetegnelse 1], ideelt set ikke bør optræde som uafhængige eksperter i historier, der direkte eller indirekte handler om [Selskabsbetegnelse 1].

Hvis de alligevel vælger at udtale sig, bør de, ifølge [Person 14], som er formand for Læger uden Sponsor, informere om at de modtager penge fra [Selskabsbetegnelse 1] og derfor ikke udtaler sig neutralt, men "har [Selskabsbetegnelse 1]-kasketten på".

"At deklarere interessekonflikter mindsker næppe interessekonfliktens indflydelse på udtalelsen. Jeg synes, at man bør bruge de almindelige habilitetsregler, som anvendes i andre dele af offentlig forvaltning," siger han.

[Person 14] mener dog godt, at forskere, der ikke har fået betaling af [Selskab 1], men i stedet støtte af [Fonden] eller arbejder på et institut, der er finansieret af fonden, kan medvirke i medierne. Så længe det bliver klart deklareret.

Ifølge [Person 1] kan det faktisk være svært at komme uden om forskere med tilknytning til [Selskabsbetegnelse 2], fordi der er så få store eksperter i Danmark, som ikke har industrisamarbejde.

"Derfor er det utrolig vigtigt som medie at forholde sig kritisk til, om der er en interessekonflikt - om de kunne have økonomiske interesser i at have de holdninger, de giver udtryk for," siger [Person 1].

[Person 5] pointerer, at det er vigtigt for medierne at deklarere forskernes forbindelser. Og så mener hun, at journalister bør være særligt obs på, hvordan forskerne bruges som kilder, når det handler om specifikke produkter - eksempelvis medicin.

"Så artiklen ikke får et skær af positiv omtale eller nærmest reklame for et bestemt produkt."

Fedmeforskere anerkender delvist kritik

Vi har fremlagt kritikken for de ti forskere, der indgår i vores optælling over mest citerede på fedme- og diabetesområdet. I den forbindelse har vi bedt dem forholde sig til nogle af de generelle temaer, som går igen i vores samtaler med diverse eksperter. Fem ud af de ti forskere har bidraget med deres perspektiver.

De fem forskere anerkender alle i varierende grad, at der kan være interessekonflikter i spil her. Og de mener alle, at det er et vigtigt emne at sætte fokus på.

Den mest citerede fedmeforsker de seneste to år, [Person 6], er dog mere forbeholden. Det seneste halvandet års private honorar på 83.000 kroner og forskningsstøtte for 6,5 millioner kroner skaber ifølge ham selv ikke en interessekonflikt.

“Jeg ser ikke noget problem i at udtale mig som ekspert, for jeg deklarerer altid over for journalisten, at jeg modtager undervisningshonorarer fra forskellige medicinalfirmaer, og at jeg modtager forskningsbevillinger fra blandt andre [Fonden],” siger han og tilføjer:

“Så må modtageren af mit budskab selv vurdere, om der er en interessekonflikt, og om vedkommende vil bruge min udtalelse til noget.”

[Klager 3] mener heller ikke, at han har en interessekonflikt. Men for ham handler det om, at han ikke har modtaget privat støtte fra [Selskabsbetegnelse 1], kun forskningsmidler fra fonden. Og det ser han som en afgørende forskel.

Når det kommer til honorarer fra [Selskabsbetegnelse 1], er han enig med kritikerne i, at det kan farve forskerne og skabe et gensidigt afhængighedsforhold. For ham at se er det dog et “generelt og groft udsagn” fra [Person 2], at man som forsker selvfølgelig bliver påvirket, hvis nogen giver én penge.

“Der er ingen selvfølge her.”

[Person 7] ser ligesom [Klager 3] et potentielt problem.

“Jeg er enig i, at støtte fra et hvilket som helst firma kan påvirke den måde, hvorpå man omtaler firmaets produkter. Det gælder ikke mindst for [Selskabsbetegnelse 1] og [Fonden],” siger hun og uddyber:

“Som forsker vil man typisk opleve at være i taknemmelighedsgæld, hvis man har modtaget midler fra et firma eller en fond.”

[Person 7] ser dog en yderligere udfordring i, at det kan være svært at finde ledende forskere inden for metabolisme, som ikke har fået støtte eller ønsker at få støtte fra [Fonden].

“Derfor synes jeg, at det er en god idé at deklarerer interessekonflikten, ikke mindst hvis man er ansat på et af [Fonden]s forskningscentre og får løn og forskningsmidler derfra”, lyder det fra [Person 7].

“Handler om loyalitetsforhold”

[Person 8], som fik sin postdoc finansieret af [Fonden], deler [Person 7]s perspektiv og bekræfter, at der er en vis grad af afhængighedsforhold mellem forsker og det selskab, vedkommende modtager støtte fra.

“Det er grundlæggende korrekt. Selvom der formelt er et armslængdeprincip, er der en tendens til ikke at ville bide den hånd, der fodrer én”, siger [Person 8], og tilføjer: “Jeg tror, jeg har en vis grad af selvcensur.”

Når det kommer til at udtale sig i medierne, mener [Person 8] dog ligesom flere af sine kolleger, at interessekonflikten først opstår, når det er privat honorar fra [Selskabsbetegnelse 1].

“Det handler om loyalitetsforhold. Problematikken opstår, når du får penge ned i lommen udover din almindelige løn fra universitetet eller hospitalet,” siger han. [Person 9], som udover [Enheden] på [Sygehuset] også er tilknyttet [Universitet 1] som klinisk forskningslektor, mener, at det generelt er fint at kigge på potentielle interessekonflikter med medicinalindustrien.

Han er dog ikke enig i præmissen om, at det skulle gøre sig gældende i hans tilfælde, og han ønsker derfor ikke at stille op til interview. Men han skriver i en mail, at han er talsmand for en behandlingsindsats, hvor medicin kun anvendes i mindre omfang, og kun når alle andre behandlingsmuligheder er udtømte.

“[Selskabsbetegnelse 1] har kun været på banen i de sidste par år og har meget lille betydning for mine karriereværdier og udførelsen af mit arbejde,” skriver [Person 9]. Han mener, at tildelingerne fra [Selskabsbetegnelse 1] ikke er specielt omfattende i hans tilfælde, og han mener, at hans udsagn ofte står i modsætning til [Selskabsbetegnelse 2]s interesser.

“[Selskabsbetegnelse 1] ønsker medicin til mange, jeg ønsker kun til de få, der virkelig behøver det,” skriver [Person 9].

[Person 11] og [Klager 2] har ikke ønsket at medvirke i denne artikel.

[Person 10], der blev ansat som medicinsk chef i [Selskabsbetegnelse 1] den 1. december 2023, vil ikke selv udtale sig, men henviser i stedet til [Selskabsbetegnelse 1]s kommunikationsafdeling. De har sendt os en generel kommentar om, hvordan deres samarbejde med sundhedspersonale er reguleret, og det svarer derfor ikke på den kritik, vi har forelagt [Person 10].

[Person 13] og [Person 12] er ikke vendt tilbage på vores henvendelser.”

- vinkling

[Klager 1], [Klager 2] og [Klager 3] har klaget over, at artiklen bygger på en ukorrekt præmis om, at [Fonden] og [Selskab 1] er samme juridiske enhed, og at læserne derved får et ukorrekt indtryk af, at forskere, der modtager støtte fra [Fonden], har en direkte økonomisk forbindelse til [Selskab 1], og at dette udgør en interessekonflikt, der kan påvirke forskernes forskningsresultater og offentlige udtalelser.

Pressenævnet lægger til grund, at [Fonden] og [Selskab 1] er to selvstændige juridiske enheder. Nævnet lægger endvidere til grund, at [Fonden] gennem [Selskab 2] er den primære ejer af [Selskab 1], og at fonden foretager sin uddelinger på grundlag af sit udbytte fra [Selskab 2].

Det er ubestridt af parterne, at de omtalte forskere har modtaget støtte fra [Fonden] eller [Selskab 1].

Pressenævnet finder, at omtalen af forskere, der modtager støtte fra [Fonden], ikke kan anses for at efterlade læserne med et indtryk af, at de modtager støtte direkte fra [Selskab 1], og at omtalen ikke efterlader læseren med et ukorrekt indtryk af, at der foreligger en

interessekonflikt, der påvirker de pågældende forskeres forskningsresultater og offentlige udtalelser. Nævnet har lagt vægt på, at det i starten af artiklen fremgår, at de omtalte forskeres økonomiske forbindelse stammer fra henholdsvis [Fonden] og [Selskab 1], og at det er præciseret, at det alene er [Person 6], [Person 10], [Person 11], [Person 12] og [Person 9], der har modtaget støtte direkte fra [Selskab 1]. Nævnet har videre lagt vægt på, at TjekDet i artiklens begyndelse har fremlagt, hvad der er præmissen for den kritik, der rejses af eksperterne. Nævnet har endvidere lagt vægt på, at fem af de omtalte forskere er kommet til orde i artiklen, herunder [Klager 3], som har afvist, at han har en interessekonflikt, fordi han har modtaget støtte fra [Fonden], men erkender, at det kan farve forskerne og skabe et gensidigt afhængighedsforhold, hvis forskere modtager støtte fra [Selskab 1]. Nævnet udtaler ikke kritik.

- redigering

[Klager 1], [Klager 2] og [Klager 3] har klaget over, at TjekDet har undladt at inddrage oplysninger om [Fonden]s og [Klager 1]s organisation og deres indbyrdes relation.

[Klager 1], [Klager 2] og [Klager 3] har endvidere klaget over, at TjekDet har undladt at inddrage [Universitet 1]s bemærkninger i artiklen.

Pressenævnet finder, at redaktørens valg og fravalg af informationer i omtalen ikke overskrider rammerne for redigering. Nævnet har lagt vægt på, at det i omtalen fremgår, at [Klager 1] blev oprettet på [Universitet 1] i 2010 på baggrund af en donation fra [Fonden], og at centret efterfølgende har modtaget donationer fra [Fonden]. Nævnet har endvidere lagt vægt på, at [Klager 1] ikke er genstand for den i artiklen fremsatte kritik, men derimod forskerne ansat ved centret, og at en del af forskerne har fået mulighed for at komme til orde i artiklen. Nævnet udtaler ikke kritik.

- oplysning om [Person 13] er tilknyttet [Klager 1]

[Klager 1], [Klager 2] og [Klager 3] har klaget over, at TjekDet har bragt en ukorrekt oplysning om, at [Person 13] er tilknyttet [Klager 1].

På baggrund af sagens oplysninger lægger Pressenævnet til grund, at TjekDet ved Pressenævnets mail af 18. april 2024 kl. 10.11 med klagen fra [Klager 1], [Klager 2] og [Klager 3] blev bekendt med den ukorrekte oplysning.

Nævnet lægger endvidere til grund, at TjekDet samme dag kl. 14.05 rettede oplysningen og indsatte en faktaboks nederst i artiklen med overskriften ”Artiklen er opdateret | 18-04-2024 | KL. 14:05” og følgende tekst:

”Det fremgik tidligere af skemaet i artiklen, at [Person 13] er ansat på [Klager 1], men hun har ikke været tilknyttet centret siden 2019. I dag er hun professor på [Institut 2] på [Universitet 1]. Af skemaet fremgik det også tidligere, at hun ikke har modtaget støtte fra [Fonden] efter 1/3 2022. Det er rettet, da vi er blevet opmærksomme på en bevilling i 2023 fra fonden til [Person 13] på 2.993.000 kroner.”

Pressenævnet bemærker, at medier som udgangspunkt bør bringe en særskilt nyhed om en rettelse, så læsere af en oprindelig artikel med fejl bliver gjort opmærksom på en rettelse, da oprindelige læsere ikke kan forventes på ny at klikke ind på en artikel og på den måde blive gjort bekendt med en rettelse.

Det er ubestridt af parterne, at oplysningen om, at [Person 13] er ansat ved [Klager 1], er ukorrekt. Under hensyn til, at oplysningen ikke kan anses for tilstrækkelig væsentlig i sammenhængen, og at TjekDet – efter at have modtaget [Klager 1], [Klager 2] og [Klager 3]s klage den 18. april 2024 kl. 10.41 – samme dag kl. 14.05 rettede den ukorrekte oplysning, finder nævnet efter en samlet vurdering ikke anledning til at kritisere TjekDet for at bringe den ukorrekte oplysning.

Forelæggelse

[Klager 1], [Klager 2] og [Klager 3] har klaget over, at TjekDet har bragt skadelige, krænkende og agtelsesforringende oplysninger, som mediet ikke i væsentlig grad har efterprøvet, jf. punkt A.3.

[Klager 1], [Klager 2] og [Klager 3] har endvidere klaget over, at [Klager 2] alene fik 36 timer til at svare på TjekDets forelæggelse.

Det følger af retningslinjer for god presseskik, at oplysninger, som kan være skadelige, krænkende eller virke agtelsesforringende for nogen, skal efterprøves i særlig grad, inden de bringes, først og fremmest ved forelæggelse for den pågældende. Forelæggelse skal ske således, at der gives en rimelig frist til at svare.

Det er Pressenævnets opfattelse, at det som udgangspunkt er mediets ansvar at dokumentere, at der er udvist tilstrækkelig ihærdighed for at opnå kontakt til dem, omtalen vedrører.

Pressenævnet finder, at omtalen af, at blandt andet [Klager 2] og [Klager 3] har en økonomisk forbindelse til [Selskabsbetegnelse 1], kan være skadelig, krænkende og virke agtelsesforringende for dem, og omtalen skulle derfor forelægges [Klager 2] og [Klager 3] forud for offentliggørelsen.

På baggrund af sagens oplysninger lægger Pressenævnet til grund, at TjekDet den 16. og 17. marts 2024 via mail kontaktede [Klager 2] og [Klager 3] med oplysning om, at mediet var i gang med at udarbejde en artikel om de ti mest citerede forskere inden for fedme eller diabetes og deres økonomiske forbindelse til [Selskabsbetegnelse 1], samt en opgørelse over deres modtagne økonomiske støtte fra [Selskabsbetegnelse 1] og eksperternes udtalelser herom. TjekDet bad i den forbindelse [Klager 2] og [Klager 3] om at bekræfte mediets opgørelse samt besvare fem spørgsmål. TjekDet gav dem en svarfrist den 19. marts 2024 i forhold til, om de ønskede at medvirke i artiklen.

Nævnet lægger endvidere til grund, at [Klager 2] ved mail af 20. marts 2024 besvarede TjekDets mail med oplysning om, at han ikke havde mulighed for at medvirke i artiklen.

TjekDet bragte herefter den 2. april 2024 artiklen *"De mest brugte fedmeforskere har alle økonomiske forbindelser til [Selskabsbetegnelse 1]"* på tjekdet.dk.

Pressenævnet finder, at TjekDet i tilstrækkeligt omfang og i rimelig tid gjorde [Klager 2] bekendt med kritikpunkterne i artiklen, og at [Klager 2] fik fornøden mulighed for at kommentere artiklens indhold. Nævnet har lagt vægt på, at henvendelsen havde en karakter, som det for [Klager 2] burde være muligt at besvare uden længere forberedelsestid, og at [Klager 2] tilkendegav over for TjekDet, at han ikke havde mulighed for at medvirke i artiklen, men han bad ikke om udsættelse af fristen for at komme med bemærkninger. Nævnet finder herefter ikke grundlag for at udtale kritik af TjekDets forelæggelse.

På denne baggrund finder nævnet ikke grundlag for at kritisere, at TjekDet ikke i væsentlig grad har efterprøvet artiklens oplysninger.